

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра економічної теорії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітня програма/спеціалізація – «Бізнес-економіка»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 23 с.

Розробник

Набатова Ольга Олександрівна – доцентка кафедри економічної теорії,
кандидатка економічних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної
теорії, докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії

(протокол № 6 від 26 квітня 2018 р.)

Дата оновлення – 12 червня 2020 р.

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	6
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми лекційних і практичних занять.....	14
5.1. Теми лекційних занять.....	14
5.2. Теми практичних занять.....	16
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	18
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	21

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5,0	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність – 051 «Економіка» Спеціалізація – «Бізнес-економіка» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Модулів – 3		Рік підготовки: 1-й	Рік підготовки: 1-й
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 150		1-й	1-й
		Лекції	Лекції
		34 год.	4 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		42 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		74 год.	140 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-6, самостійної роботи студента - 4-5.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

Мета навчальної дисципліни – формування системного розуміння процесів історичного розвитку господарств провідних країн світу та еволюції основних напрямів економічної думки, їх зв'язку з економічною політикою та практикою.

Завдання:

- вивчення закономірностей і тенденцій розвитку господарств країн Європейської цивілізації задля розуміння еволюції сучасних економічних систем;
- розуміння процесів формування, розвитку, взаємодії та модернізації основних напрямів економічної думки,
- пізнання взаємозв'язку економічної теорії з господарською практикою та економічною політикою;
- вивчення генезису господарства України та внеску вітчизняних учених у скарбницю економічної думки;
- засвоєння сучасної методології історико-економічного аналізу економічних процесів і явищ господарського життя суспільства;
- формування у студентів наукового світогляду, економічної культури

та творчого економічного мислення;

- формування навичок самостійної роботи з літературними джерелами для подальшого поглибленого вивчення проблем господарської практики.

Пререквізити: «Основи економіки», «Всесвітня історія», «Історія України».

Кореквізити: «Економічна теорія», «Інституціональна економіка».

Постреквізити: «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Економічна політика», «Національна економіка», кейс-стаді «Прикладна економіка».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

1.	Застосовувати методи історико-економічної науки для дослідження економічних процесів і явищ.
2.	Пояснити передумови та фактори розвитку доринкових економічних систем, особливості економічної думки Стародавнього світу та епохи Середньовіччя.
3.	Проаналізувати передумови формування ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації, особливості процесу первісного нагромадження капіталу та теоретико-методологічні засади меркантилізму.
4.	Розкрити закономірності й особливості процесів становлення та розвитку ринкової економічної системи у країнах Західної Європи, США, Японії.
5.	Використовувати аналітичний апарат генези ринкової економічної системи, сформований у межах класичної школи політичної економії та альтернативних їй напрямів.
6.	Проаналізувати структурні зміни в економіках провідних країн світу та тенденції їх розвитку протягом останньої третини XIX – початку XX ст.
7.	Розкрити основні тенденції та особливості господарського розвитку національних економік провідних країн світу у XX – на початку XXI ст.
8.	Пояснити історичні умови виникнення, особливості предмету, методу досліджень та основних напрямів маржиналізму, кейнсіанства, інституціоналізму, неолібералізму.
9.	Використовувати історичний досвід організації господарського життя суспільства для аналізу процесів і явищ у сучасній економіці, прийняття управлінських рішень.
10.	Виявляти взаємозв'язок та спадкоємність економічної політики держав із теоретичними концепціями минулого та сучасності.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Бізнес-економіка», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і

технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК14. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмних результатів навчання:

ПРН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ І ПЕРІОДУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

Предмет і завдання «Історії економіки та економічної думки», її місце в системі економічних наук.

Методологія та методи історико-економічних досліджень.

Підходи та критерії періодизації господарського розвитку суспільства.

Періодизація на основі формаційної (стадійної) парадигми. Циклічні схеми періодизації історико-економічного розвитку суспільства. Цивілізаційна парадигма господарської еволюції.

Тема 2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій

Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства та їх характеристика. Привласнювальне та відтворювальне господарство. Община як центр соціальної й господарської організації первісного суспільства. Первісні форми кооперації та спеціалізації. Розпад первісної господарської системи. Зародження рабовласництва.

Передумови та фактори становлення господарської сфери суспільств ранніх цивілізацій. Розвиток землеробства. Зростання чисельності та концентрації населення. Виробництво додаткового натурального продукту.

Провідні центри первинних цивілізацій, риси їх економічного розвитку. Господарський розвиток та економічна думка Месопотамії. Господарство стародавнього Шумеру. Закони царя Хаммурапі. Особливості господарського розвитку та економічна думка Стародавнього Єгипту.

Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.)

Східна цивілізація та її характеристика. Іригаційне землеробство як господарська основа цивілізації Стародавнього Сходу. Соціальна структура суспільства. Система «влада-власність». Особливості господарського розвитку та економічної думки Стародавньої Індії. «Архашастра». Соціально-господарський устрій та економічна думка Стародавнього Китаю.

Західна цивілізація та господарський розвиток античних держав. Характеристика господарства Стародавньої Греції. Економічна думка Стародавньої Греції: Ксенофонт, Платон, Аристотель. Особливості та фактори розвитку господарства Стародавнього Риму. Економічні вчення Стародавнього Риму: брати Гракхи, Катон, Варрон, Колумелла. Криза рабовласницької системи. Економічні погляди раннього християнства.

Тема 4. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.)

Становлення та етапи розвитку феодальної системи господарювання в країнах Європи. Основні риси феодального господарства та його основні господарські форми (феодальне та селянське господарство, ремісничий цех, торгова гільдія). Розвиток аграрних відносин та сільського господарства в XI–XV ст. у країнах Західної Європи. Основні форми феодального землеволодіння (алод, бенефіцій, феоде). Відносини залежності та види феодальної ренти.

Ремесло і торгівля у господарській системі феодального суспільства. Середньовічні міста. Комунальні революції. Галузева структура середньовічного ремесла, значення його цехової організації. Внутрішня та зовнішня торгівля.

Економічна думка Західної Європи періоду Середньовіччя. «Салічна правда». Економічні погляди Августина Блаженного. Цехові регламенти як пам'ятка економічної думки середньовіччя. Економічні погляди каноністів. Фома Аквінський.

Ранньофеодальна держава Київська Русь: особливості господарського розвитку та пам'ятки економічної думки.

Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.) та їх відображення в економічній думці

Економічна передумови та наслідки великих географічних відкриттів. Створення колоніальної системи. Становлення світових ринків товарів, капіталу та праці, зміни в напрямках торгівельних зв'язків. «Революція цін», її причини та наслідки.

Первісне нагромадження капіталу та розвиток мануфактурного виробництва в Європі. Джерела, методи та особливості первісного нагромадження капіталу у провідних країнах світу: Англії, Нідерландах, Франції, Німеччині. Мануфактура та її типи. Буржуазні революції в Європі.

Мануфактурний період в Україні. Зародження мануфактурного виробництва. Формування українського національного ринку. Внутрішня і зовнішня торгівля.

Передумови виникнення і загальна характеристика меркантилізму. Особливості раннього і пізнього меркантилізму. Протекціонізм.

Модуль 2. ГОСПОДАРСЬКИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 6. Розвиток ринкового господарства та економічної думки в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.)

Утвердження ринкової економіки та капіталістичної системи в країнах Європейської цивілізації. Промисловий переворот в Англії, його джерела, напрями та соціально-економічні наслідки. Особливості промислового перевороту у Франції, Німеччині та США.

Економічний розвиток Слобожанщини у другій половині XVII – XIX ст. Слобідська Україна як історико-географічний регіон. Початок, етапи та особливості масового заселення Слобожанщини. Поняття займанщини. Заснування міст і слобід. Місто Харків. Особливості землеволодіння та розвитку сільського господарства. Промисли, ремесла, торгівля в регіоні. Поява Харківської губернії. Заснування Харківського університету.

Загальна характеристика класичної політичної економії, етапи її еволюції. Формування класичної школи політичної економії. Теоретичні основи критики меркантилізму: П. Буагільбер, У. Петті. Економічне вчення школи фізіократів. Економічна система Адама Сміта. Економічне вчення Д.

Рікардо. Закон народонаселення, теорії розподілу і ефективного попиту Т. Мальтуса. Теорія «утримання» В. Сеніора. Економічні погляди Ж. Б. Сея та Ф. Бастіа. Завершальний етап розвитку класичної школи: Дж. Ст. Мілль.

Загальна характеристика альтернативного класичному напряму політичної економії. Зародження системи національної політичної економії у працях Ф. Ліста. Особливості предмету і методу історичної школи та її загальна характеристика. Економічні вчення західноєвропейських соціалістів-утопістів. Економічні ідеї соціалістів-рікардианців. Економічне вчення марксизму.

Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (друга половина XIX – початок XX ст.)

Прогрес науки, техніки і технології виробництва. Втрата Великою Британією промислового та торгівельного лідерства. Перетворення США на провідну індустріальну державу світу. Промислове зростання Німеччини в кінці XIX ст. Уповільнення темпів економічного розвитку Франції. Економічні причини Першої світової війни.

«Маржинальна» революція. Провісники теорії граничної корисності: Й. Тюнен, А. Курно, Ж. Дюпюї, Г. Госсен. Загальна характеристика маржиналізму: предмет, метод дослідження, періодизація. Особливості методології австрійської школи. Англійський маржиналізм. Лозанська школа. Формування неокласичної традиції в економічній науці. А. Маршалл: синтез класичної політекономії і маржиналізму. Теорія граничної продуктивності Д. Кларка. Розвиток неокласичної доктрини у працях А. Пігу. Економічний лібералізм представників нової австрійської школи Л. Мізеса і Ф. Хайека.

Інституціоналізм та його головні напрями: соціально-психологічний, правовий та кон'юнктурно-статистичний.

Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.)

Скасування кріпацтва в Західній Україні, його законодавче оформлення. Сільське господарство й аграрні відносини на західноукраїнських землях. Основні положення селянської реформи 1861 року в Росії та особливості її реалізації у Східній Україні. Промисловість Східної та Західної України. Традиційні та нові галузі промисловості. Особливості промислового (технічного) перевороту. Нові промислові центри та райони. Іноземний капітал у промисловості та транспорті. Фінанси і кредит. Столипінська аграрна реформа та її здійснення в Україні. Індустріалізація в Україні. Концентрація промисловості та зростання монополістичних об'єднань.

Економічна думка в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. Розвиток класичної школи політичної економії в Україні. Економічні погляди

І. Вернадського. Поширення і розвиток маржиналізму. Київська психологічна школа: М. Бунге, Д. Піхно, О. Білімовіч. Математична школа маржиналізму: Р. Орженцький, Є. Слуцький.

Внесок учених Харківщини у становлення та розвиток економічної науки в Україні та світі. Соціально-економічні погляди Г. Сковороди. Фізіократичні погляди В. Каразіна. Революційно-демократичний напрям української суспільно-економічної думки у поглядах С. Подолинського. Економічні погляди Т. Степанова у «Записках про політичну економію». Наукова спадщина М. Туган-Барановського. Інституціональна теорія економічного зростання С. Кузнеця.

Модуль 3. РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ У ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Тема 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина ХХ ст.)

Економічні наслідки Першої світової війни. Розвиток господарств провідних країн світу у 1920-ті рр. Плани Ч. Дауеса та О. Юнга. Світова економічна криза 1929-1933 рр. у США, Німеччині, Англії, Франції: причини, особливості перебігу та шляхи виходу. Основні напрями і заходи «Нового курсу» Ф. Рузвельта та його теоретичне підґрунтя. Зміст антикризових заходів Дж. Мея у Великій Британії. Антикризова програма «Народного фронту» у Франції. Основні напрями економічної політики фашистської Німеччини. Економічні причини та наслідки Другої світової війни для провідних країн світової економіки. «План Дж. Маршалла» як основа економічної стабілізації країн Західної Європи. Утворення у 1945 р. системи міжнародних фінансових організацій.

Особливості розвитку економічної теорії післякризового періоду. Теорія монополістичної конкуренції Е. Чемберліна. Економічна теорія недосконалої конкуренції Дж. Робінсон.

Історичні умови виникнення кейнсіанства. Предмет та методологія дослідження. Теоретична система Дж. М. Кейнса. Економічна програма Дж. М. Кейнса.

Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина ХХ ст.)

Світова економічна система у другій половині ХХ ст. Науково-технічна революція. Особливості економічний розвитку національних економік у 50–70-ті рр. ХХ ст. Економічне лідерство США у повоєнному світі. Перетворення Японії на одну з провідних індустриальних країн світу. Наслідки американської окупації. Аграрна реформа і стан сільського господарства. Фактори японського «економічного дива». Шлях Німеччини до економічного лідерства в Європі. Розвиток економіки Франції після Другої

світової війни. Вплив розпаду колоніальної системи на французьку економіку. Особливості розвитку британської економіки в повоєнний період. Крах колоніальної системи Британської імперії.

Становлення та утвердження основних моделей змішаних ринкових економічних систем. Американська (ліберальна) модель ринку. Німецька (неоліберальна) модель ринку. Англійська (європейсько-кейнсіанська) модель ринку. Шведська модель. Японська модель.

Напрями розвитку світової економічної думки у 50–70 роках ХХ ст. Неокейнсіанські теорії економічного зростання та циклу. Головні ідеї «неокласичного синтезу». Теоретичні засади неолібералізму у ФРН. Теорії індустріального, постіндустріального та інформаційного суспільства.

Тема 11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)

Тенденції розвитку світового господарства останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. Посилення інтернаціоналізації та глобалізації світового господарства. Зрушення в галузевій структурі провідних країн світу. Еволюція транснаціональних корпорацій. Особливості міжнародної економічної інтеграції на сучасному етапі її розвитку. Європейська інтеграція. Інформаційно-технологічна революція: зміст, особливості та значення. Поява та розвиток постіндустріальної, сервісно-інформаційної економіки країн Європейської цивілізації. Світова економічна криза 2008 р. та особливості виходу з неї країн Західної Європи і США.

Передумови виникнення та загальна характеристика посткейнсіанства. Сучасні неокласичні економічні концепції. Монетаризм. Чиказька школа монетаризму. Економічні погляди М. Фрідмена. Теорія економіки пропозиції. Теорія раціональних очікувань. Неоінституціоналізм та його основні напрями: індустріально-соціологічна школа, школа суспільного вибору та кон'юнктурна школа.

Тема 12. Господарство та економічна думка України в умовах адміністративно-командної економічної системи та відновлення основ ринкової системи господарства (20-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

Господарство України в період «воєнного комунізму» та нової економічної політики (НЕП). Економічні дискусії 20-30-х років ХХ ст.

Господарський розвиток України в умовах командно-адміністративної системи. Основні етапи індустріалізації. Характеристика промислового розвитку і будівництва в Україні в роки довоєнних п'ятирічок (1928 – 1941 рр.). Колективізація. Формування «політичної економії соціалізму».

Господарство України в роки Другої світової війни та повоєнної відбудови. Загострення соціально-економічної ситуації у першій половині 60-х рр. Дискусії в радянській економічній літературі щодо способів та напрямків реформування господарства. Економічні ідеї О. Лібермана. Господарська реформа 1965 р. та диспропорційний розвиток радянської

економіки, її витратний характер. Посилення застійних явищ у соціально-економічному житті країни у 70-х – першій половині 80-х рр.

Стан економіки України на момент проголошення незалежності: економічний потенціал та структура. Проблеми соціально-економічного реформування української економіки в перші роки незалежності. Напрями ринкової трансформації економічної системи України. Радикальні економічні перетворення другої половини 90-х років. Проголошення курсу на державно регульовану соціально спрямовану економіку. Роздержавлення та приватизація.

Теоретичні дослідження українськими вченими проблем ринкового реформування економіки України.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
Л		ПЗ	СРС	Л		ПЗ	СРС	
Модуль 1. Господарство та економічна думка Стародавнього світу і періоду Середньовіччя.								
1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	8	2	2	4	8			8
2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій.	8	2	2	4	8			8
3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).	10	2	2	6	10			10
4. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.).	8	2	2	4	8			8
5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.) та їх відображення в економічній думці.	12	2	4	6	12		2	10
<i>Разом</i>	<i>46</i>	<i>10</i>	<i>12</i>	<i>24</i>	<i>46</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>44</i>
Модуль 2. Господарський розвиток та економічна думка країн Європейської цивілізації в період становлення та розвитку ринкової економіки.								
6. Розвиток ринкового господарства та економічної	22	4	6	12	22	2	2	18

думки в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).								
7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (друга половина XIX – початок XX ст.).	18	4	4	10	18			18
8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.).	12	2	4	6	12			12
<i>Разом</i>	52	10	14	28	52	2	2	48
Модуль 3. Розвиток господарства та економічної науки у XX – на початку XXI ст.								
9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	10	4	4	6	10	1		9
10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	16	4	4	6	16	1	2	13
11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	16	2	2	4	16			16
12. Господарство та економічна думка України в умовах адміністративно-командної економічної системи та відновлення основ ринкової системи господарства (20-ті роки XX ст. – початок XXI ст.).	10	4	6	6	10			10
<i>Разом</i>	52	14	16	22	52	2	2	48
Усього годин / кредитів ECTS	150 / 5,0	34	42	74	150 / 5,0	4	6	140

5. Теми лекційних і практичних занять

5.1. Теми лекційних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Господарство та економічна думка Стародавнього світу і періоду Середньовіччя.			
1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	2	
2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій.	2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій.	2	
3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).	3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).	2	
4. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.).	4. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.).	2	
5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.) та їх відображення в економічній думці.	5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.) та їх відображення в економічній думці.	2	
Модуль 2. Господарський розвиток та економічна думка країн Європейської цивілізації в період становлення та розвитку ринкової економіки.			
6. Розвиток ринкового господарства та економічної думки в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).	6.1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).	2	2
	6.2. Класична політична економія. Критика класичної школи. Марксизм.	2	
7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (друга половина XIX –	7.1. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції	2	

початок XX ст.).	(друга половина XIX – початок XX ст.).		
	7.2. Формування неокласичної традиції в економічній науці. Інституціоналізм.	2	
8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.).	8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.).	2	
Модуль 3. Розвиток господарства та економічної науки у XX – на початку XXI ст.			
9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	9.1. Господарство в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	2	1
	9.2. Основні напрями економічної думки у першій половині XX ст.	2	
10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	10.1. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	2	1
	10.2. Напрями розвитку світової економічної думки у 50–70 роках XX ст.: неокейнсіанство, неокласика, неолібералізм, новий інституціоналізм.	2	
11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	2	
12. Господарство та економічна думка України в умовах адміністративно-командної економічної системи та відновлення основ ринкової системи господарства (20-ті роки XX ст. – початок XXI ст.).	12.1. Господарство та економічна думка України в умовах адміністративно-командної економічної системи.	2	
	12.2. Відновлення основ ринкової системи господарства в Україні (90-ті роки XX – початок XXI ст.).	2	
Усього		34	4

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Господарство та економічна думка Стародавнього світу і періоду Середньовіччя.			
1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	2	
2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій.	2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій.	2	
3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).	3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).	2	
4. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.).	4. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.).	2	
5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.) та їх відображення в економічній думці.	5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.) та їх відображення в економічній думці.	2	2
	Колоквіум	2	
Модуль 2. Господарський розвиток та економічна думка країн Європейської цивілізації в період становлення та розвитку ринкової економіки.			
6. Розвиток ринкового господарства та економічної думки в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).	6.1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).	2	2
	6.2. Класична політична економія: загальна характеристика та основні етапи розвитку.	2	
	6.3. Еволюція класичної школи у першій половині XIX ст. Критика класичної політекономії. Марксизм.	2	
7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства	7.1. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних	2	

провідних країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (друга половина XIX – початок XX ст.).	країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.).		
	7.2. Формування неокласичної традиції в економічній науці. Інституціоналізм.	2	
8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.).	8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.).	2	
	Колоквіум	2	
Модуль 3. Розвиток господарства та економічної науки у XX – на початку XXI ст.			
9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	9.1. Господарство в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	2	
	9.2. Основні напрями економічної думки у першій половині XX ст.	2	
10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	10.1. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	2	2
	10.2. Напрями розвитку світової економічної думки у 50–70 роках XX ст.: неокейнсїанство, неокласика, неолібералізм, новий інституціоналізм.	2	
11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	2	
12. Господарство та економічна думка України в умовах адміністративно-командної економічної системи та відновлення основ ринкової системи господарства (20-ті роки XX ст. – початок XXI ст.).	12.1. Господарство та економічна думка України в умовах адміністративно-командної економічної системи.	2	
	12.2. Відновлення основ ринкової системи господарства в Україні (90-ті роки XX – початок XXI ст.).	2	
	Колоквіум	2	
Усього		42	6

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв’язання практичних завдань, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента, контрольна робота.

У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться три колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 5 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Залік складається в усній формі за білетами до заліку. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль						Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль Залік	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми					
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колок- віум № 1	Колок- віум № 2	Колок- віум № 3			
max 5	max 5	max 5	max 5	max 5	max 5	max 10	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.

практичному занятті	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	9	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	7	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Залік	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в інноваційних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для у практичній роботі.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої

		кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для у практичній роботі.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки і суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань до їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно	незараховано	

	попрацювати перед тим, як перескладати		35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Література

Основна література

Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / за ред. С. І. Архієреєва, Н. Б. Решетняк. Харків: НТУ "ХПІ", 2010. 335 с.

Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / за заг. ред. С. В. Степаненка. Київ: КНЕУ, 2010. 743 с.

Історія економічних вчень: підруч. / за ред. В. М. Тарасевича, Ю.С. Петруні. Київ: "Центр учбової літератури", 2013. 352 с.

Історія економічних учень: підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2015. 567 с.

Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: навч. посіб. для вузів. Київ: ЦУЛ, 2017. 495с.

Стадник Г. В., Решетило В. П., Штефан С. І. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Харків: ХНУМГ, 2014. 230 с.

Додаткова література

Борейко В. Можливість поєднання в сучасних економіках ідей кейнсіанства та монетаризму. *Вісник економічної науки України*. 2013. № 2. С. 17-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2013_2_6.

Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст.: у 3 т. Київ: Основи, 1995.

Горкіна Л. П. Чумаченко М. Г., Шубін О. О. XX століття в історії української економічної думки: коротка ретроспектива: моногр. Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. 141 с.

Історія економіки та економічної думки / Л. О. Чорна та ін. Вінниця: ВТЕІ КНТУУ, 2015. 323 с.

Історія економіки та економічної думки: підруч. / за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 791 с.

Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2011. 512 с.

Квач Я. Тенденції розвитку сучасного кейнсіанства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 9. С. 80-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2015_9_10.

Ковальчук В. Меркантилісти, або перші паростки економічної науки. *Вісник ТНЕУ. Економічні науки*. 2011. № 1. С. 61–63.

Кутрань К. В. Еволюційна логіка і політекономія: від класичної школи до сталого розвитку. *Європейські перспективи*. 2014. № 5. С. 138-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_5_26.

Куц Г. М. Неолібералізм в європейській та англо-американській традиціях. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 249-258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_26.

Мага А. М. Німецька історична школа як джерело становлення інституціональної економічної теорії. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 2(2). С. 189-192. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2\(2\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2(2)_43).

Набатова О. О. Від гіпотези ефективних ринків до теорії поведінкових фінансів. *Економічна теорія та право*. 2018. № 3 (34). С. 36-48. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/Econom-Theory-and-Law-3-34-18.pdf>.

Набатова О. О. Поведінковий підхід до економічного аналізу права. *Економічна теорія та право*. 2015. № 4. С. 109-121. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/4-109-121.pdf>.

Набатова О. О. Теоретичні підходи до аналізу економічної поведінки в умовах макроекономічних та інституціональних змін. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2. С. 74-85. URL: http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/ekonom_21.pdf.

Теліщук М. М. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Ірпінь: Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2015. 555 с.

7.2. Інтернет-ресурси.

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

12.06.2020).

Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Національного Банку України.
URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень.
URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Світового банку.
URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт «Мережа аналітичних центрів України».
URL: <http://www.intellect.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Journal website «Journal of Economic Theory».
URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory> (дата звернення: 12.06.2020).

7.3. СЕНМК.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри економічної теорії.
URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151.

7.4. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).